

Тема: Костянтин Симонов «Жди мене...». Поетизація високого почуття, ідея вірності й любові, втілена у вірші.

Мета: ознайомити учнів з особистістю поета-гуманіста Костянтина Симонова та історією створення вірша «Жди мене...»; шляхом цілісного аналізу тексту розкрити ідею вірності й любові, втілену у вірші «Жди мене...»; показати рятівну роль любові й відданості для людини в часи лихоліть; розвивати вміння робити порівняльний аналіз оригіналу та перекладів; вдосконалювати навички виразного читання віршів; сприяти формуванню кращих моральних якостей молодого покоління.

Обладнання: відео «Борис Леві, Костянтин Симонов. Жди мене»; «Костянтин Симонов читає вірш «Жди мене...»; «Повертайся живим» С.Тарабарова, «Чуєш...Ти чекай мене...» ведучі ТСН до Дня Збройних сил України.

Очікування результату:

Учні виразно читають(в тому числі напам'ять) вірші зарубіжних авторів про кохання,
Висловлюють враження від прочитаних творів,
інтерпретують їх, порівнюють оригінал та переклади.

Хід уроку

I. Організаційний момент

II. Перевірка домашнього завдання. Виразне читання напам'ять вірша Генріха Гейне «Коли настав чудовий май...»

III. Створення проблемної ситуації

Учитель. Ми з вами продовжуємо працювати з творами про дружбу й кохання. Хоча письменники й поети впродовж уже тисячоліть перевіряють людину на справжність саме здатністю любити: любити рідну землю, своїх рідних і близьких, кохати чоловіка чи жінку. Це почуття є найвищим божественним даром людині. Воно підіймає її до небес, коли це почуття взаємне; й може скинути в безодню, якщо це любов без відповіді.

– Подумайте, що об'єднує вірші Роберта Бернса «Моя любов – рожевий квіт» і Генріха Гейне «Коли настав чудовий май...» (тема кохання).

– У чому полягає різниця в зображенні кохання обома поетами?

– Який із віршів сповнений оптимізмом? Чому ви так вважаєте?

– Який вірш має щемно-сумне звучання? Чому?

IV. Оголошення теми й завдань уроку.

Мотивація навчальної діяльності учнів

Сьогодні ми відкриваємо для себе дивовижну історію кохання, яка породила невмирущі віршовані рядки, що стали гімном вірному кохання, здатному побороти смерть. Це вірш російського поета і письменника Костянтина Симонова «Жди мене...».

Запишіть число, тему уроку. (1-ий слайд)

Прочитайте матеріал підручника про факти з біографії К.Симонова. (2-ий слайд)

Російський поет вірменського походження Костянтин Михайлович Симонов народився 28 листопада 1915 р. в м. Санкт-Петербурзі (Росія). Самостійне життя почав із заводу, де працював токарем, а свою головну мрію здійснив пізніше, вступивши до Літературного інституту імені М. Горького в м. Москві. Перші вірші почав писати ще студентом.

З 1939 р., тобто від початку Другої світової війни, К. Симонов працював військовим кореспондентом. Він воював на різних фронтах проти фашизму, завершивши війну в Берліні. Під час війни писав не тільки статті в газети, а й вірші, повісті та п'єси. Костянтин Симонов створив великий роман про війну «Живі і мертві» (1959), за його сценарієм знімали кінофільми й ставили п'єси. Найпопулярнішим з усієї творчості поета є вірш «Жди мене», написаний у перші роки війни, який дуже любили солдати та їхні далекі кохані.

Костянтин Симонов помер у 1979р., його поховали згідно із заповітом, на Буйничівському полі (Білорусь), де в червні 1941 р. він брав участь у бою з фашистами.

Дайте відповіді на запитання:

1. Де народився поет? (в Санкт-Петербурзі)
2. З чого почалося самостійне життя Симонова? (з роботи на заводі токарем)
3. Ким працював К. Симонов під час Другої світової війни? (працював військовим кореспондентом)
4. Яку назву має роман К.Симонова? («Живі і мертві»)
5. Де похований поет? (на Буйничівському полі (Білорусь))

V. Текстуальне дослідження поезії Костянтина Симонова «Жди мене...»

1. Прослуховування вірша «Жди мене...» у виконанні автора (перегляд відео «Костянтин Симонов читає вірш «Жди мене...»») (3-ий слайд)

2. З'ясування первинного враження- розуміння твору та історії створення вірша «Жди мене...» Костянтина Симонова (4-ий слайд)

– Що ви відчували, слухаючи авторське читання вірша «Жди мене...»? (хвилювання, простота вірша, доступність)

– Як ви думаєте, чому ми розпочали знайомство з віршем Костянтина Симонова саме з авторського читання твору? (щоб почути, як автор передає настрій вірша)

– Що вам відомо про історію створення вірша? Кому автор його присвятив?

Історія створення (5-ий слайд)

Вірш присвячений відомій російській актрисі Валентині Серовій — дружині поета. У 1941 р.

К. Симонов прочитав вірш лише найближчим друзям і не збирався його друкувати. Проте пізніше поет змінив рішення, коли один із друзів назвав цей вірш «ліками від туги за коханою». Уперше твір з'явився в газеті «Правда» на початку 1942 р. У 1943 р. за сценарієм К. Симонова був знятий фільм з однойменною назвою «Жди мене» (режисер О. Стоплер), де головну героїню зіграла Валентина Серова.

– Прокоментуйте вислів Симонова про задум поезії: «У вірша «Жди мене...» немає ніякої особливої історії. Просто я поїхав на війну, а жінка, яку я любив, була в тилу. І я написав їй листа у віршах...».

– Перегляньте відеоряд «Борис Леві, Костянтин Симонов. Жди мене...».(6-ий слайд) Як ви вважаєте, чому вірш Симонова став піснюю? (пісня – душа народу; підкреслити емоційність)

3. Аналітичне дослідження вірша. Ще раз мовчки прочитайте текст вірша К.Симонова «Жди меня» (мовою оригіналу)

- Про що йдеться в поезії? (про необхідність чекання, попри всі незгоди, час, про кохання)

– Як ви зрозуміли, що перешкоджає ліричному героєві вірша бути разом з коханою? (війна)

– Чому так багато рядків вірша розпочинаються словами «жди меня»? (11 разів повторюється слово «жди» і 7 похідних від цього слова). Як називається цей художній засіб в літературі? (анафора) Зверніть увагу, що у вірші дуже мало тропів(лише декілька епітетів: Желтые (дожди), дальних (мест), горькое (вино), ждавшим (им))

- Чому ліричному героєві вірша так важливо, щоб на нього чекали? (це тримає його на цьому світі, завдяки надії, що тебе вдома чекають, треба вижити)

– Знайдіть у тексті рядки, у яких виражено головне прохання ліричного героя до його коханої. («Жди меня, и я вернусь./Только очень жди»)(кожна строфа починається цими словами)

– У тексті жодного разу не сказано, що ліричний герой звертається саме до коханої жінки, а не до матері, сестри чи подруги. Чому ми переконані, що адресатом є саме кохана? (є рядки «Пусть поверят сын и мать в то, что нет меня, Пусть друзья устанут ждать»)

– Доведіть, що психологічна напруга вірша зростає від строфи до строфи. За рахунок чого це досягається? (в 1-ій строфі слова звучать емоційно-напружено, в ній висунуті умови чекання, у 2-ій – звучить наказ, а 3-тя є символом кохання)

Чому, по-вашому, твір складається саме з трьох строф? (3 – символічне число)

– Як ви думаєте, чому спочатку (І строфа) прохання ліричного героя чекати на нього ілюструється природними перешкодами? Виділіть з тексту природні образи, що створюють перешкоду для закоханих. (жёлтые дожди, снега, жара)

Чи можна їх вважати головною причиною розлуки героїв? (ні, це не головна перешкода, головна – війна)

- Чому «жёлтые дожди»? (настрій суму, печалі, або дороги з глиною)

– Що турбує ліричного героя більше, ніж дощі, сніг, спека? (Він найбільше боїться забуття: «Жди, когда других не ждут,/Позабыв вчера»)(вірш написаний у 1941 році, це початок війни і вже тоді

розуміли, що вона так швидко не закінчиться, тому може минути багато часу, поки зустрінуться двоє)

– Яку роль у вірші відіграє розмовна лексика та розмовні інтонації? (простота підсилює враження, емоційність)

– Яким чином особисте в стосунках ліричних героїв вірша пов'язане із загальним випробуванням людей війною? Знайдіть цитати для підтвердження відповіді.

Жди, когда из дальних мест

Писем не придет,

Жди, когда уж надоест

Всем, кто вместе ждет. (це стосується не тільки ліричного героя, а всіх, хто чекав рідних з війни)

– Чому герой закликає свою кохану не вірити в його смерть і не пити «на помин души»? (можуть забути або перестати чекати найближчі люди, але кохана любляча жінка не може забути, не повинна. Від її уміння чекати залежить життя і перемога коханої людини)

- Про кого він більше турбується: про себе чи про кохану? (намагається ніби захистити кохану від горя втрати дорогої людини)

– Доведіть, що весь вірш – це спроба підтримати кохану в тяжкій розлуці, причиною якої є війна. (жди – дієслово наказового способу, ніби заклинання, яке повторюється декілька разів).

Рефлексія (Ми говорили про природні образи, які є у вірші, і зокрема – про дощ. Я пропоную на хвилинку відволіктися і спробувати разом відтворити звуки дощу)

Руханка «Австралійський дощ»

Піднявся вітер (терти долоні).

- Починає накрапати дощ (клацання пальцями).
- Дощ посилюється (почергове плескання по грудях).
- Починається справжня злива (плескання по ногах).
- А ось гроза, справжня буря (тупотіння ногами).
- Але що це? Буря почала вщухати (плескання по ногах).
- Злива перетворюється на дощ (плескання долонями по грудях).
- Рідкі каплі падають на землю (клацання пальцями).
- Вщухає вітер (терти долоні).
- З'являється сонечко (руки догори).

Нехай у нашому житті буде більше сонця. Продовжуємо далі.

– Виразно прочитайте ще раз оригінал вірша. (учні читають виразно ланцюжком по одній строфі; звернути увагу на розділові знаки : речення розповідні спонукальні, без окличної інтонації, тому потрібно читати впевнено, спокійно, без особливого пафосу)

- Доведіть, що основний прийом побудови вірша «Жди мене...» – це антитеза. Наведіть приклади застосування антитези та прокоментуйте їх смислове навантаження (жди – не ждуть; жди – не ждал; смерть – життя; не ждавшим – умела ждать)

– Визначте сутність основного конфлікту вірша. (Це боротьба кохання (життя) з війною (смертю). Знайдіть аргументи на підтвердження в тексті. Доведіть, що саме завдяки вірності й коханням

розколотий війною світ зберігає свою цілісність. Спробуйте показати це схематично (учитель записує схему на дошці, а учні – в зошитах)

Життя (кохання)

«жди»
«вернусь»
«всем смертям назло»
«спасла меня»
«выжил»
«умела ждать»

смерть (війна)

«грусть»
«не ждуть»
«нет меня»
«на помин души»
«среди огня»

Віра, кохання

– Доведіть, що вірш має характерні ознаки послання (листа з фронту). (це як лист з фронту до коханої, яка дуже далеко)

– Знайдіть у вірші рядки, які є свідченням нерозривного зв'язку між ліричним героєм та героїнею. Доведіть, що саме в них міститься головна думка вірша. («Жди меня, и я вернусь, только очень жди»; «только мы с тобой», «просто ты умела ждать»)

– Поміркуйте, чому вірш Костянтина Симонова під час Другої світової війни став гімном кохання. Як автобіографічний аспект створення вірша поєднується із загальною долею народу? (ці думки були близькі кожному солдату, який перебував на фронті)

– Виразно прочитайте україномовні переклади вірша Костянтина Симонова Юрія Гончаренка та Ірини Фісак. Які нові смислові нюанси ви помітили в текстах перекладів? (учні читають уривки)

- Як домінанти оригіналу відтворено перекладачкою Іриною Фісак? Які нові нюанси з'явилися в художньому перекладі? (Слово «віра», яке повторюється тричі, світ зла в оригіналі «среди огня»)

– Хто з перекладачів, по-вашому, більш точно, відповідно до авторського задуму, передав головну думку вірша. Порівняйте. Перед вами приклади останніх рядків оригіналу та перекладів.

К. Симонов «Жди меня...»	Переклад Ю. Гончаренка «Чуєш... Ти чекай мене...»	Переклад І. Фісак «Жди мене...»
Не понять, не ждавшим им, Как среди <i>огня</i> Ожиданием своим Ты <i>спасла</i> меня. Как я <i>выжил</i> , будем знать Только мы с тобой, — Просто <i>ты умела ждать</i> , Как никто другой	Не дано збагнути їм В літо <i>вогняне</i> , Як чеканням ти своїм <i>Вберегла</i> мене. Як <i>вцілів</i> я, вижив як, Знаємо без слів. Просто <i>ти чекала так</i> , Як ніхто не вмів.	І не зможуть зрозуміть, Що в <i>огні війни</i> <i>Рятувала кожну мить</i> Ти життя мені. Як я <i>вижив в світі зла</i> , Знаєм ти і я: Мене <i>віра</i> вберегла І <i>любов</i> твоя.

Наскільки, по-вашому, вірш Костянтина Симонова актуальний у сьогоденні для наших днів.(йде війна на Сході України, гинуть кращі сини нашої Батьківщини за свободу і незалежність)

Перегляд відео ««Чуєш... Ти чекай мене»» – ведучі ТСН до Дня Збройних Сил України.

- Прослухайте пісню «Повертайся живим» у виконанні С.Тарабарової й визначте спільне в пісні «Повертайся живим» та віршем Костянтина Симонова «Жди мене...»

VI. Домашнє завдання:

- 1.За бажанням вивчити напам'ять вірш Костянтина Симонова «Жди мене...» (оригінал або один із україномовних перекладів). Підготувати виразне читання (бажано напам'ять) одного вірша про кохання та дружбу сучасних зарубіжних та українських авторів з аргументацією вибору. (Рекомендовано вірші Йосипа Бродського, Ліни Костенко, Едуарда Асадова, Белли Ахмадуліної, Вероніки Тушнової.)
- 2.Написати ліричне есе «Особливості втілення теми кохання у вірші К.Симонова «Жди мене».
3. За бажанням зробити презентацію україномовного перекладу вірша «Жди мене» з використанням світлин сучасних авторів про війну на Сході України.